

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

образования в Украине целесообразно использовать зарубежный опыт относительно увеличения доли практической подготовки и повышения ее качества, обеспечения гибкости образовательных программ и индивидуального подхода к обучающимся, разработки механизмов государственно-частного партнерства в сфере профобразования

СПИСОК ИСТОЧНИКОВ:

1. Лушникова М. Право на профессиональное образование и обучение: проблемы реализации в современных условиях/ М.Лушникова, А. Лушников // Управление персоналом. - 2007. - №7 – С.43-45.
2. Развитие профессионального образования за рубежом [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://vfmgiu.ru/sovremennye_tendencii_v_visshe_m_obrazovanii_506.
3. Официальный сайт Eurostat [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.
4. Горбачев П. Профессиональное образование в Германии. Возможности не ограничены / П.Горбачев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ubo.ru/articles/?cat=101&pub=2130>.
5. Профессиональное образование за рубежом [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.languageforlife.ru/>
6. Официальный сайт образовательного Центра “VERA” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://vera.spb.ru/educat>

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто характерні особливості професійної освіти у країнах ЄС (на прикладі Німеччини, Великобританії, Франції). Надано порівняльну характеристику видів професійної освіти за кордоном. Виокремлено елементи зарубіжного досвіду організації профосвіти для адаптації у вітчизняну освітню систему.

Ключові слова: професійна освіта, компетенції, система професійної освіти, безперервна освіта.

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены характерные особенности профессионального образования в странах ЕС (на примере Германии, Великобритании, Франции). Дана сравнительная характеристика видов профессионального образования за рубежом. Выделены элементы зарубежного опыта организации профобразования для адаптации в отечественную образовательную систему.

Ключевые слова: профессиональное образование, компетенции, система профессионального образования, непрерывное образование.

SUMMARY

In the article characteristics of professional education in EU (on the example of Germany, Great Britain, France) are considered. The comparative characteristic of professional education types in foreign countries is given. Elements of foreign experience of the organizing professional education for adaptation in domestic educational system are allocated.

Keywords: professional education, competences, system of professional education, life-long education.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ: ЗМІСТ ПОНЯТЬ ТА РІВНІ ВИМІРЮВАННЯ

Євсєєв А.Д., аспірант кафедри «Економіка підприємства» Донецького національного університету

Сучасний етап розвитку українського суспільства та економічної системи держави характеризується швидким розвитком процесів глобалізації. При цьому, першочерговою базою для забезпечення цільової орієнтації та дієвості здійснення процесів реструктуризації національного господарства є: інноваційні й інформаційні ресурси; матеріальні знання – як невід’ємна складова як основного, так і інтелектуального капіталу.

Необхідно визнати, що тенденції нарощення інтелектуального капіталу національного господарства, що склалися на сьогодні, характеризуються десинхронізацією їх основних компонент, невідповідністю реальним соціально-економічним трансформаціям, що робить їх уразливими перед деструктивними впливами загальносвітових кризових явищ. Отже, інтелектуальний капітал постає не лише як засіб нарощення загального капіталу, але й як, в основному, адекватне відображення дійсності та визначення пріоритетних напрямів трансформації національного господарства.

У формуванні наукових уявлень про інтелектуальний потенціал суспільства вагомий внесок належить Дж. Грейсону, П. Друкеру, М. Портеру, Й. Шумпетеру, Б. Твіссу, Х. Хекхаузену, Т. Шульцу, Г. Беккеру, Л. Едвінссону, М. Мелону, Ч. Хансену, В.Л. Іноземцеву та іншим зарубіжним вченим.

Серед українських дослідників проблему використання та розвитку інтелектуального потенціалу зайнятого населення з різною мірою глибини вивчали О.І. Амоша, С.І. Бандур, Л.К. Безчасний, Н.Л. Гавкалова, В.М. Геєць, О.А. Грішнова, А.М. Колот, І.С. Каленюк, Е.М. Лібанова, Н.С. Маркова, В.В. Онікієнко, І.Л. Петрова, Л.І. Федулова, А.А. Чухно, Л.В. Шаульська та ін. Проте зазначена проблема все ще залишається невирішеною та недостатньо дослідженою, що потребує продовження наукових пошуків.

Мета дослідження - наукове обґрунтування сутності, місця і ролі інтелектуального капіталу та інтелектуального потенціалу у суспільному відтворенні.

Одними з перших у XVII-XIX ст. інтелектуальну діяльність досліджували представники класичної школи. Представники класичної школи (В. Петі, А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. С. Міль) поряд із фізичним виділяли інтелектуальний капітал і вважали, що знання, здобуті у процесі навчання і трудової діяльності, є важливим фактором економічного розвитку.

Наприкінці XIX - початку XX ст. погляди представників класичної школи політичної економії на роль інтелектуальної діяльності в економічному просторі були сприйняті та розвинуті наступним поколінням економістів, яких нині відносять до неокласичного напрямку. Представники цієї школи відзначали, що поруч з традиційними факторами виробництва – праця, земля, капітал – важливу роль відіграє інтелектуальний фактор. Ф. Ліст вважав, що одним з головних завдань держави є створення найсприятливіших умов для розвитку інтелектуального потенціалу нації. А. Маршал, обґрунтовуючи роль цього чинника, назвав його “організацією”. Під цією категорією він розумів певну суму знань, які відіграють важливу роль в економічному зростанні.

Марксистська теорія, в основу якої було покладено постулат про визначальну роль сфери матеріального виробництва в розвитку науки, значно звужує роль інтелектуального чинника у суспільно-економічному поступі. На підставі марксистського тлумачення взаємозв’язку науки та сфери матеріального виробництва не можна пояснити інтелектуальної обумовленості економічного розвитку суспільства [1].

У інноваційних теоріях на відміну від марксизму, інтелектуальний чинник детермінує економічний розвиток. Біля витоків цих теорій стояв всесвітньо відомий український учений М. Туган-Барановський, який одним із перших показав, що нововведення змінюють структуру національної економіки і можуть бути джерелом циклічних коливань. Розвиваючи теорію циклічних коливань М. Туган-Барановського, вагомий внесок у інноваційні теорії зробив Й. Шумпетер, який пов’язав хвилеподібність та циклічність економічної динаміки із нерівномірним утворенням та поширенням інновацій.

Тому проблему розвитку інтелектуального потенціалу не можна ґрунтовно дослідити без врахування психологічних та розумових особливостей людини. Значний внесок у дослідження цієї проблематики зробили М. Вебер, А. Біне, В. Штерн, які застосували соціологічний та психологічний підходи до аналізу інтелектуального потенціалу. На думку автора, це дозволило на основі емпіричних даних вирішувати питання навчання, відбору кадрів, професійної придатності та оцінки інтелектуальних здібностей індивіда.

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Капітан І.Б. розглядає інтелектуальний потенціал, як можливість генерації і сприйняття ідей та задумів, новацій, доведення їх до рівня нових технологій, конструкцій, організаційних і управлінських рішень [2].

Деяко іншої позиції дотримуються В.П. Семиноженко, Б.Є. Кваснюк, І.А. Шовкун, стверджуючи, що інтелектуальний потенціал має розглядатися як сукупність інтелектуальних ресурсів, що вітлюють наукові здобутки суспільства, трудових ресурсів з притаманними інтелектуальними, освітніми та кваліфікаційними характеристиками, раціональне використання яких (в оптимальному співвідношенні з іншими економічними ресурсами) забезпечує досягнення нової якості економічного розвитку, що групується на знаннях [3].

На переконання частини дослідників, рівень такої проблематики має стосуватися лише надскладних виробничих комплексів, найсучасніших підприємств з високим рівнем інтелектуальності трудових процесів, які створюють сприятливі умови для економії праці, достаточної ліквідації важких та непривабливих видів людської праці, реалізації творчого потенціалу працівників, зайнятих переважно розробкою та впровадженням нововведень. Однак в час, коли країни рухаються до інформаційного суспільства і в трудових процесах зростає частка інтелектуальної праці, а в структурі зайнятих – питома вага працівників, зайнятих переробкою та створенням нової інформації, – остання думка вряд чи може вважатися перспективною, обмежуючи увагу вузьким колом підприємств.

Тому визначення інтелектуального капіталу повинно максимально конкретизувати його природу і охоплювати всі аспекти цього поняття. У цьому контексті з позицій системного підходу структурно інтелектуальний потенціал включає п'ять складових: людський капітал, інтелектуальний капітал, ринкові (маркетингові) активи; структурні активи; соціальний капітал. Тобто, основою інтелектуального потенціалу є все те, що дасть змогу збільшити чи примножити вже наявні інтелектуальні ресурси, а саме: об'єкти інтелектуальної власності, творчий науковий персонал, імідж компанії тощо; ефективна кадрова політика, що дає змогу зберегти та залучити висококваліфікований, креативний персонал; заходи, що стосуються правового захисту та юридичної підтримки ідентифікованих нематеріальних активів (та інтелектуальної власності в цілому, що дає змогу усунути небезпеку втрати частини інтелектуального капіталу за рахунок крадіжок технологій, промислового шпигунства та інших незаконних дій; підтримка позитивного іміджу компанії, її брендів, торгових марок та інші фактори [4].

Деякими авторами інтелектуальний потенціал ототожнюється з інтелектуальним капіталом. Так, на думку В.М. Гейця, інтелектуальний капітал – це, перш за все, люди та знання, якими вони володіють, а також їх навички і все те, що допомагає ефективно використовувати знання та навички; це збірне поняття для визначення нематеріальних цінностей, що об'єктивно підвищують ринкову вартість компанії [5].

Питання класифікації інтелектуального капіталу є дискусійним і недостатньо висвітленим у спеціальній літературі. Інтелектуальний капітал можна розділити згідно його структурних та функціональних особливостей. Структурно інтелектуальний капітал поєднує в собі відмінні щодо внутрішньої природи і особливостей відтворення складові: власне інтелектуальні здібності, таланти, можливості індивідів, вже набуті знання (інтелектуальний людський капітал) та об'єктивовані (уречевлені) результати інтелектуальної діяльності - (інтелектуальний структурний капітал). Відносно участі у процесі виробництва інтелектуальний капітал можна розділити на постійний (інтелектуальна складова уречевленої праці минулих періодів, тобто це накопичена інтелектуальна праця і результат інтелектуальної діяльності людини) та змінний (інтелектуальний капітал у процесі виробництва бере участь у вигляді тієї частини робочої сили, котра має здатність до інтелектуальної діяльності, творчості та генерації ідей). З позицій виявлення закономірностей виробництва сукупного суспільного продукту: індивідуальний інтелектуальний капітал (одного власника) та суспільний інтелектуальний капітал (сукупність індивідуальних інтелектуальних капіталів в рамках національної економіки).

Принципово новий напрям розвитку концепції інтелектуального потенціалу, починаючи з 60-х рр. ХХ ст., запропонували представники теорії “людського капіталу”, які стверджували що завдяки збільшенню інвестицій в освіту, здоров'я, професійні знання, мотивації людей, розвинуті країни світу зберігають своє провідне місце у світовій економіці [6-8].

Основою інтелектуального капіталу є людський капітал, оскільки він первинний щодо інших складових – соціального та організаційного капіталів. Адже людський капітал охоплює ті інтелектуальні ресурси, які безпосередньо належать людині, в той час як поняття «інтелектуальний капітал» є ширшим. Наприклад, О.А. Грішнова під людським капіталом розуміє «... сформований або розвинений в результаті інвестицій і накопичений людьми (людиною) певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій та інших продуктивних якостей, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері економічної діяльності, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів (заробітків) його власника» [6].

Ряд дослідників розглядають категорію людського потенціалу як сукупність певних здібностей. Так, Л. Шаульська зазначає, що людський потенціал – це інтегральна сукупність можливостей населення здійснювати трудову, у тому числі підприємницьку, інноваційну діяльність суб'єктів [7]. З. Варналії стверджує, що людський потенціал являє собою інтегральну сукупність можливостей населення до економічної активності як суб'єктів трудової діяльності [8].

Поняття інтелектуального потенціалу і пов'язані з ним поняття інтелектуального капіталу, інтелектуальної власності та нематеріальні активи невідокремлені від сутності нової економіки, в якій визначальним фактором забезпечення економічного зростання є інтелектуальний ресурс організації. Саме ці компоненти найкраще ідентифікують нову економіку та визначають суттєву відмінність її від економіки природно-сировинного (індустріального) типу.

Прошак В. визначає категорію «інтелектуальний потенціал суспільства» – це сукупність творчих здібностей індивідів та їх освітньо-кваліфікаційний рівень, які дають змогу, використовуючи уречевлені (зматеріалізовані) інтелектуальні засоби, засвоювати набуті та творити нові знання для ефективного соціально-економічного розвитку країни [1].

Формування інтелектуального потенціалу суспільства залежить від трьох груп чинників: природних, економічних та інституційних. До першої групи відносять творчі здібності індивідів, здоров'я населення, демографічну ситуацію в країні та стан навколишнього середовища. Формування інтелектуального потенціалу відбувається під впливом не лише природних, а й економічних чинників, які, на думку автора, можна поділити на макроекономічні (державна демографічна політика, політика зайнятості, стан трудових ресурсів, фінансування сфери освіти, науки, величина національного доходу на душу населення, система соціального захисту) та мікроекономічні (механізм ціноутворення на ринку інтелектуальних продуктів, інноваційна та амортизаційна політика, система оплати праці у сфері інтелектуальної діяльності) [1].

Формуючись на індивідуальному рівні, акумулюючись у суспільстві (регіоні) у вигляді інформаційних ресурсів, знань та функціонуючи в процесі інтерактивної взаємодії людей, інтелектуальний капітал здійснює багатоплановий вплив на соціально-економічний розвиток і рівень життя населення.

На рівні підприємства інтелектуальний потенціал характеризує, перш за все, здатність працівників застосовувати знання, вміння і навички в мінливих умовах діяльності, готовність і спроможність творчо конструювати і активно впливати на виробничі процеси. Інвестиції в працівника, як на приватному, так і на державному рівні сьогодні стають пріоритетними джерелами економічної динаміки. Ті організації (підприємства, фірми, компанії) на світовому ринку, які мають можливість виробляти і реалізовувати нові знання, створювати нові технології і використовувати їх в практичній діяльності, отримують інтелектуальну ренту, тобто надприбуток за свою інформаційно-технологічну монополію.

Інтелектуальний потенціал має двокомпонентну структуру: реалізований і нереалізований. Реалізований інтелектуальний потенціал представляє частину можливостей працівника в процесі трудової діяльності, які використовуються в даний час, наприклад, його освіта, знання, професійні компетенції і т.д. Нереалізований потенціал (потенціал розвитку) проявляється в оптимальних умовах з урахуванням впливу перерахованих вище факторів. Наприклад, розвиток інтелектуального потенціалу здійснюється через навчання працівника при безпосередній зацікавленості роботодавця або при пред'явленні нових вимог до його професійно-кваліфікаційного рівня з боку динамічно розвивається економіки.

Узагальнення наукових підходів показало, що більшість вчених справедливо вважають інтелектуальний потенціал одним із вагомих факторів, який можливо мобілізувати в достатньо короткі терміни для завоювання стійкого стану вітчизняних підприємств на українському та світовому ринках. В той же час, управління інтелектуальним потенціалом та інтелектуальною активністю є мало опрацьованою

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

сферою наукового знання, що знаходиться на стику економіки, психології та соціології. Їй до цього часу дослідниками розглядається в більшій мірі сутність інтелектуального капіталу організації. Вважаємо, що сутність інтелектуального потенціалу організації слід розглядати у світлі однієї із сучасних концепцій стратегічного управління, а саме – ресурсного підходу, де в центрі уваги – вивчення внутрішніх можливостей фірми [4]. Ядро кадрового потенціалу утворюють сукупні здатності працівників підприємства, які необхідні для того, щоб вибирати, виконувати й координувати дії, що забезпечують переваги на ринках товарів, послуг і знань.

Теорія інтелектуального капіталу як самостійної наукової концепції є закономірним наслідком генезису світової економічної і філософської думки. Її виникнення обумовлено тими корінними змінами, що відбуваються в соціально-економічному житті суспільства в епоху науково-технічного прогресу, коли людина, її інтелектуальні здібності стають вирішальним чинником соціального і економічного зростання.

В сучасних умовах жорсткої конкурентної боротьби інтелектуальний капітал дає змогу створювати цінності і забезпечувати конкурентоздатність як окремим підприємствам, так і суспільству в цілому. Інтелект означає розум, глудз, здатність людини до мислення, але в той же час інтелект – більш широке за своїм внутрішнім змістом поняття, бо містить у собі ще і моральні, психологічні, емоційні та інші компоненти. Інтелект в широкому розумінні можна визначити як здатність накопичувати і генерувати знання. Носіями інтелектуального капіталу можна назвати професіоналів, наділених здібностями, що є унікальними, і які складно замінити [9]. Саме інтелектуальні здібності людини, її інтелект як основна якісна характеристика робочої сили забезпечують високий динамізм і високу якість соціального і економічного прогресу суспільства.

Виділяючи інтелектуальний капітал серед інших ресурсів на базі розмежування матеріальних та нематеріальних ознак, автори дещо звужують проблему дослідження [2-4]. Оскільки головною рисою нового поняття є не стільки його зовнішній нематеріальний прояв, а скільки якісні зміни у характері суспільно-виробничих відносин, що виражають його прояв та існування.

Інтелектуальний капітал, так само як і фізичний капітал, генерує потік цінностей, що впливають на економіку. Обидва капітали виникають як результат вкладень ресурсів (грошей, матеріальних засобів, знань, кваліфікації) для виробництва товарів і послуг, приносять своєму власникові дохід, зазнають морального зносу (причому інтелектуальний капітал навіть у більшій мірі, позаяк знецінюється і програє гарантії забезпечення, і будь-які знання), мають потребу в реновації. У той же час можна виокремити такі специфічні, відмінні риси інтелектуального капіталу [10]:

- нематеріальність природи інтелектуального капіталу, через що його іноді називають невидимим активом;
- інтелектуальний капітал не амортизується в процесі використання, навпаки, втрачаючи свою вартість саме від того, що він не використовується;
- пріоритетна спрямованість інтелектуального капіталу на майбутнє: основа для його оцінки – це вартість, що буде створена в процесі його майбутнього використання;
- інтелектуальний капітал оцінюється за допомогою як вартісних, так і невартісних показників;
- необмеженість інформаційного ресурсу;
- інвестиції в інтелектуальний капітал забезпечують його власнику одержання більш високого доходу;
- наявність мережевих ефектів та зростаючої граничної корисності.

Аналіз поняття інтелектуального капіталу дозволяє прийти до висновку про те, що дана категорія в своєму розвитку пройшла шлях від рівня людини через рівень організації до рівня суспільства. При цьому слід врахувати, що на кожному ієрархічно більш високому рівні дане поняття збагачується, набуваючи нового змісту. На основі аналізу запропонуємо наступну структуру інтелектуального капіталу:

- рівень індивіда: інтелектуальні ресурси людини, людський капітал – накопичений науково-освітній потенціал і досвід індивіда, особистості (запас знань, досвіду і здібностей);
- рівень організації – інтелектуальні ресурси організації, інтелектуальний капітал організацій, що включає в себе людський капітал працівників, клієнтський капітал, організаційний капітал;
- рівень регіональний – інтелектуальні ресурси регіону, інтелектуальний капітал галузей (за винятком повторного рахунку);
- рівень суспільства – інтелектуальні ресурси суспільства, інтелектуальний капітал суспільства.

Відмінність інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу найлегше зрозуміти, розглядаючи дані поняття на рівні індивіда. Різницю між цими двома поняттями можна дослідити через призму залучення їх в економіку. Інтелектуальний капітал на рівні особистості – це формалізовані здібності людини, які стали об'єктами інтелектуальної власності: знання, вміння, навички, набуті людиною у процесі навчання (самонавчання), винаходи, які запатентовані або твори мистецтва і культури, на яких поширено авторське право тощо.

Таким чином, інтелектуальний капітал можна визначити як тільки ті здібності людини, які персоналізовані певним чином і використовуються для виробництва економічних благ. Інтелектуальний потенціал на рівні особистості – це здібності людини взагалі, які не залежать від їх використання у виробництві. Очевидно, що інтелектуальний потенціал є значно ширшим поняттям, ніж інтелектуальний капітал.

Тобто інтелектуальні ресурси створюють певні можливості, які можуть бути як реалізовані, так і нереалізовані, базова ж функція інтелектуального капіталу – створення нової вартості шляхом реалізації наданих інтелектуальними ресурсами можливостей, тобто шляхом використання інтелектуального потенціалу.

Тому «інтелектуальний потенціал» та «інтелектуальний капітал» є категоріями одного порядку, а відмінною стає тільки етап використання, пов'язаний з віддачею. Інтелектуальний потенціал набуває властивості «капіталу» не тільки в момент використання, але і в момент віддачі як матеріальної так і нематеріальної.

Таким чином, термін «інтелектуальний потенціал» використовується, фактично, для визначення ресурсів, які можуть бути використані суб'єктом для формування інтелектуального капіталу. Тільки через призму діяльності виокремлюються концептуальні межі інтелектуальних ресурсів, інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу.

Таким чином, можна виділити особливості, які визначають специфічну природу інтелектуального капіталу, а саме: певна міра невиключеності у споживанні, що дозволяє вважати інтелектуальний капітал змішаним благом з ознаками приватного та суспільного благ;

невичерпність інтелектуального ресурсу, що обумовлює значний мультиплікаційний ефект його застосування, тобто при наявному рівні пропозиції більш ніж одна особа одночасно може мати вигоду від його застосування;

висока ступінь генерування позитивних екстерналій під час виробництва та споживання інтелектуального капіталу, під впливом котрих виникають вигоди третіх осіб, і які відбиваються, як на окремих споживачах (зовнішні ефекти “виробник-споживач”), так і на діяльності підприємств (зовнішні ефекти “виробник-виробник”);

коливання цінності інтелектуальних ресурсів та їх граничної корисності з урахуванням ефекту сітьової взаємодії, тобто цінність може бути обумовлена рідкістю (як для інших економічних ресурсів), так і мірою поширеності.

Узагальнюючи вищесказане визначимо, що сьогоденні умови, в яких відбувається формування її інтелектуального капіталу є досить складними. Трансформаційна криза в Україні зумовила руйнацію науково-технологічної та підірвала духовно-моральну складову національного інтелектуального капіталу. За роки незалежності по всій території України поширилися процеси депопуляції населення, зменшення народжуваності й зростання смертності, у тому числі й серед населення працездатного віку; величезних втрат продовжує завдавати інтелектуальному капіталу та науково-технічному потенціалу України міграція висококваліфікованих кадрів; витрати на освіту в Україні неухильно зростають, водночас за величиною фінансових витрат на душу населення вона поступається більшості країн світу, займаючи, зокрема, в Європі одне з останніх місць, до того ж інтелектуальний потенціал України практично не трансформуються у виробництво; низький рівень фінансування сфери охорони здоров'я та сфери культури.

Невирішеними залишається багато завдань, серед яких формування атмосфери загальної зацікавленості у праці інтелектуалів,

ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ВНЕШНЕЭКОНОМИЧЕСКИХ СВЯЗЕЙ И ПРИВЛЕЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

перехід освітянської системи на новий рівень роботи, що забезпечує реалізацію індивідуальних запитів і бажань, розвиток особистості, підвищення добробуту народу і якості його життя, розробка загальнонаціональних проєктів в галузі впровадження управлінських технологій і соціальних інновацій, інтенсивний розвиток перспективних вітчизняних галузей науки, забезпечення ефективних зв'язків між наукою та економікою.

Таким чином, формування інтелектуального потенціалу має стати перспективним напрямком у розвитку інноваційної сфери економіки країни. Для цього необхідно об'єднати зусилля освіти, науки та виробництва на створення інтегрованих структур – міжвузівських, науково-виробничих, впроваджувальних. На цьому шляху можливе спільне використання навчальної, наукової та дослідної бази академічного, вузівського та виробничого секторів науки в навчальному, дослідницькому та виробничому процесах; розвиток і впровадження сучасних технологій у навчальні та наукові процеси; розвиток міжнародного співробітництва, зокрема, з питань підготовки кваліфікованих кадрів для науки та виробництва.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Прошак В. Теоретичні основи для дослідження інтелектуального потенціалу суспільства // Вісник Львівського університету: Сер. екон. – Львів, 2001. – Вип. 30. – С. 599-606
2. Капітан І. Б. Формування структури інноваційного потенціалу підприємств й управління його розвитком / І. Б. Капітан // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №12. – С. 130–137.
3. Сучасні виклики XXI століття суспільству та економіці України: В 3-х т. / за ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваснюка. –К.: Фенікс, 2007. – 544 с.
4. Докторук Є. В. Інтелектуальний потенціал промислових підприємств :проблеми та перспективи використання / Є. В. Докторук // Економіст. – 2009. – № 7. – С. 40–44.
5. Україна у вимірі економіки знань / за ред. акад. НАН України В. М. Гейця. – К.: Основа, 2006. – 592 с.
6. Грішнова О. А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. –К.: Знання, 2004. – 535 с., с. 98
7. Шаульська Л. В. Стратегія розвитку трудового потенціалу України : монографія / Л. В. Шаульська. – Донецьк : НАН України, Ін-т економіки пром-ті, 2005. – 502 с.
8. Регіони України: проблеми та пріоритети соціально-економічного розвитку [Монографія] / За ред. док. екон. наук, проф. З.С. Варналія. – К.: Знання України, 2005. – 498 с.
9. Левина И.В. Интеллектуальный капитал и его значение в контексте современного экономического развития // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна. Випуск 69. – Донецьк, 2004. – с. 113-118.
10. Терон І.В. Інтелектуальний капітал як основне джерело багатства в постіндустріальному суспільстві // Формування ринкових відносин в Україні. – 2007. – №7. – С. 90-94.

РЕЗЮМЕ

В статті досліджується сутність, місце і роль інтелектуального потенціалу та інтелектуального капіталу у суспільному відтворенні, та рівні вимірювання.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, потенціал, людина, ресурси.

РЕЗЮМЕ

В статье исследуется сущность, место и роль интеллектуального потенциала и интеллектуального капитала в общественном воспроизводстве, уровни измерения.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал, потенциал, человек, ресурсы.

SUMMARY

This article reviews the nature, place and role of intellectual capacity and intellectual capital in social reproduction, and level measurement.

Keywords: intellectual capital, capabilities, people, resources.

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Єфременко А.В., аспірант кафедри «Міжнародна економіка» ДонНУ

Постановка проблеми. На даному етапі розвитку відбувається трансформація зовнішнього середовища економічних відносин та видів самих міжнародних відносин. Серед цих основних трансформацій найбільш важливими нині є: інтернаціоналізація ділових, економічних еліт і поява нової соціально-економічної спільноти; посилення ролі міжнародних організацій; злиття політичних та економічних функцій, а також формування на їх основі системи геостратегічної взаємодії країн; розвиток транснаціональних виробничо-збутових мереж; посилення кооперації і мережевої взаємодії між суб'єктами науково-технічної сфери.

Нині національні економіки поступово стають все більш інтегрованими. Відбулося своєрідне “стиснення” світового простору, яке відповідно вимагає нових форм взаємовідносин. Зростає переплетення економік, інтернаціоналізація фінансових ринків і сучасний етап розвитку сприяють процесу економічної глобалізації. Вплив глобалізації на економіку відбувається під дією швидко зростаючого міжнародного руху капіталу, робочої сили, товарів і послуг, технологій та інформації.

Швидке зростання частки наукомістких галузей промисловості і становлення нових інноваційних ринків спричинює необхідність аналізу з позицій системного підходу тенденцій розвитку міжнародних економічних відносин і міжнародного науково-технічного співробітництва, зокрема. Це дасть змогу визначити найбільш ефективні форми та шляхи розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва, що вирішально впливають на економіку і політику країн.

Аналіз публікацій. У науковій літературі проблеми глобалізації як основного напрямку сучасного розвитку висвітлені у різних аспектах, зокрема, детально досліджується її вплив на сучасну міжнародну торгівлю та міжнародні інвестиції та фінанси. Дослідження цих аспектів даної проблематики викладено у роботах класиків економічної теорії і політекономії: Вебера М., Гелбрейта Дж., Леонг'єва В., Кейнса Д., Флехтхайма О.К. та науковців нового покоління: Ромера Ф., Портера М., Білоруса О., Тейлора Л., та інші. Однак, на даному етапі, мало праць, що присвячені комплексному аналізу проблем трансформації міжнародного науково-технічного співробітництва як найважливішої форми міжнародних економічних відносин в умовах швидкого становлення глобального постіндустріального суспільства, що характерне для економічно розвинених країн світу.

Мета дослідження. Дослідити вплив процесів глобалізації на розвиток світового господарства і формування нових механізмів держав в науково-технічній та інноваційній сфері.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі розвитку відбуваються глибокі зміни у всій системі міжнародних відносин. Істотною їхньою рисою стає глобалізація. Із тенденції вона починає переростати у всепоглинаючий процес, структуризація якого дана українськими вченими Д.Г. Білорусом, Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручником і представлена на рис. 1.1. [1]

Процес глобалізації розгортається у певних, властивих лише їй формах, які все більш чіткіше окреслені у збільшенні обсягів та диверсифікації структури міжнародної торгівлі; у міжнародних інвестиціях (як прямих так і портфельних), в міграціях робочої сили в